

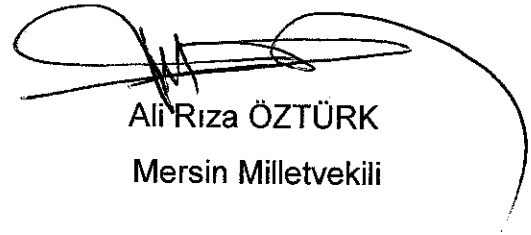

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih: 3.12.2010
Sayı: 333

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

5941 Sayılı Çek Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifim gerekçeleri ile birlikte sunulmuştur.

Gereğini saygıyla dilerim.

Ali Rıza ÖZTÜRK
Mersin Milletvekili

T.B.M.M. BAŞKANLIĞI				
Tali Komisyon				
Esas Komisyon		Adalet		
Tarih: 16.12.2010		F. No: 2/819		
Md.Y.	Müdür	D.Bşk.	G.Sek.Y.	Gen.Sek.
16	CHP	CHP	Kelir	K
BAŞKAN				

GENEL GEREKÇE

Karşılıksız çek keşide etme fiili, 17.01.1929- 02.04.1985 döneminde "dolandırıcılık" suçu kapsamında değerlendirilmiş, 03.04.1985- 07.03.2003 döneminde hapis cezasını gerektiren bağımsız bir suç olarak kabul edilmiş ve 08.03.2003 tarihinden itibaren ise kural olarak adli para cezasını gerektiren bir suç olarak düzenlenip uygulanmıştır.

Bu tarihsel süreç içinde karşılıksız çek keşide etme engellenememiş, tersine artan bir seyir izlemiştir. Aynı şekilde, kayıt dışı ekonominin kayıt altına alınması, çekin karaparanın aklanmasında ve terörün finansmanında kullanılmasının önlenmesi sağlanamamıştır.

Son yıllarda karşılıksız çek keşide etme suçu ile ilgili davaların sayısı çok artmıştır. Özellikle ticaretin yoğun olduğu il ve ilçelerde bu davalara bakan mahkemeler tıkanmıştır. Temyiz mercii olan Yargıtay 10. Ceza Dairesince, 2009 yılında 19872 dava karara bağlandığı halde, 2010 yılına 30580 dava devredilmiş; 29.11.2010 tarihi itibarıyla, 2010 yılında 21.565 çek davası sonuçlandırılmış olup halen Dairede 43.581 çek davası inceleme için sıra beklemektedir. Böylece bu daire, sadece çek suçlarıyla ilgili davalara bile yetişemez duruma gelmiştir. Ayrıca Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nda 70.000'in üzerinde çek dosyası bulunmaktadır..

Yürürlükteki "5914 sayılı Çek Kanunu"nda, çekle ilgili olarak karşılıksız işlemi yapılmasına sebebiyet verme fiili, adli para cezası ve güvenlik tedbiri yaptırımlarını gerektiren bir suç olarak düzenlemiş; şikâyetten vazgeçme veya ödeme durumunda davanın düşmesi öngörülmüştür. Bu durum, yasa koyucunun bu suçu çok da önemsemediğini göstermektedir.

Ülkemizin ve yargının çok daha önemli ve öncelikli sorunları varken, birçok Cumhuriyet savcısı ve hâkimin zamanını bu suçlara ayırmak zorunda kalması kabul edilemez.

Bütün bu nedenlerle, çekin karşılıksız çıkması ile ilgili fiilin suç olmaktan çıkarılması; tacir ve tacir olmayan kişi çekleri ile hamiline düzenlenecek çeklerin (A), (B) ve (C) tipi çekler olarak bastırılması, her tip çek için muhatap bankanın ödemekle yükümlü olduğu miktarın ayrı ayrı belirlenmesi, çekle ilgili olarak karşılıksız işlemi yapılması durumunda, karşılıksız çek düzenleyen, adına karşılıksız çek düzenlenen ve ileri düzenleme tarihli çek üzerinde yazılı tarihe göre kanunî ibraz süresi içinde ibrazında karşılığını ilgili banka hesabında bulundurmayan gerçek ve tüzel kişi hakkında, hamilin şikâyeti ve Cumhuriyet savcısının talebi üzerine, sulh ceza hâkimi tarafından, karşılıksız çıkan her bir çekle ilgili bir koruma tedbiri olarak, çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı verilmesi amaçlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- 5941 sayılı Çek Kanunu'nun 2 inci maddesinin altıncı fıkrasında değişiklik yapılarak, tacir çekleri ve tacir olmayan kişi çekleri ile hamiline düzenlenecek çeklerin, bankanın ödemekle yükümlü olduğu miktara göre (A), (B) ve (C) olmak üzere üçer tip olarak bastırılması öngörülmüştür.

Böylece, çek hamillerinin korunması amaçlanmıştır.

MADDE 2- 5941 sayılı Kanun'un 3 ncü maddesinin üçüncü fıkrası değiştirilerek; (A), (B) ve (C) tipi çekler için bankanın ödemekle yükümlü olduğu miktarlar ayrı ayrı belirlenmiştir. Bunun sonucu olarak;

a) Alacağına karşılık çek alan hamil, parasının ne kadarının bankanın garantisi altında olduğunu bilecek, geri kalan miktar için gerekirse riske girecektir.

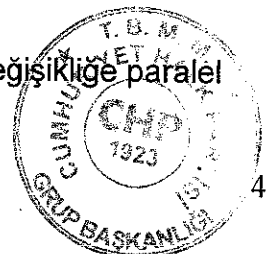
b) Muhatap banka ise, verdiği çeklerin tümünün karşılıksız çıkması durumunda ödemek zorunda kalacağı para miktarına göre, gerektiğinde müşterisinden bunu karşılayacak oranda teminat isteyerek, kendisini koruyacaktır.

c) Çeke olan güven sağlanacaktır.

MADDE 3- 5941 sayılı Kanun'un 5 inci maddesi değiştirilerek, karşılıksız çek keşide etme fiili suç olmaktan çıkarılmış; karşılıksız çek düzenleyen, adına karşılıksız çek düzenlenen ve ileri düzenleme tarihli çek üzerinde yazılı tarihe göre kanunî ibraz süresi içinde ibrazında karşılığını ilgili banka hesabında bulundurmayan gerçek ve tüzel kişi hakkında, hamilin şikâyeti ve Cumhuriyet savcısının talebi üzerine, sulh ceza hâkimi tarafından, karşılıksız çıkan her bir çekle ilgili bir koruma tedbiri olarak, çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı verilmesi öngörülmüştür.

Bu değişiklikle yargının yükünün hafifletilmesi amaçlanmıştır.

MADDE 4- 5941 sayılı Kanun'un 5 inci maddesinde yapılan değişikliğe paralel olarak, etkin pişmanlıkla ilgili 6 ncı maddesi yeniden düzenlenmiştir.

MADDE 5- 5941 sayılı Kanun'un 7 inci maddesinin başlığı, 5 inci maddede yapılan değişiklik uyarınca "Ceza hükümleri" olarak değiştirilmiştir.

MADDE 6- 5941 sayılı Kanun'un geçici 1 inci maddesi, kanunda yapılan diğer değişiklikler de dikkate alınarak yeniden düzenlenmiş; bu bağlamda yeni çek defterlerinin verilmesi ve eskilerinin alınması için öngörülen süre 1/7/2011 tarihine kadar uzatılmış, üzerinde yazılı düzenleme tarihinden önce çekin ödenmek için muhatap bankaya ibrazının geçersiz olduğu tarih ise 31/12/2011 olarak değiştirilmiştir.

MADDE 7- Diğer değişikliklerin gereği olarak 5941 sayılı Kanun'un geçici 2 nci maddesi yeniden düzenlenmiş ve anlaşma veya taahhütnamenin verileceği tarih 1/4/2011 tarihine uzatılmıştır.

Böylece, kendisine çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı uygulanan kişilere, bu yasağın uygulanmasının ertelenmesi ve kaldırılması konusunda yeni bir imkân sağlanmış; bunun karşılığında hamilin de alacağına kavuşması amaçlanmıştır.

MADDE 8- Yürürlük maddesidir.

MADDE 9- Yürütme maddesidir.

5941 SAYILI ÇEK KANUNU'NDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1 – 5941 sayılı Çek Kanunu'nun 2 nci maddesinin altıncı fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(6) Çek defterlerinin baskı şekline ilişkin kurallar, aşağıda belirtilen esaslar çerçevesinde, Maliye Bakanlığı, Türkiye Bankalar Birliği ve Türkiye Katılım Bankaları Birliğinin görüşü alınarak, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca Resmî Gazete’de yayımlanacak tebliğle düzenlenir.

a) Tacir olan ve tacir olmayan kişilere verilecek çekler ile hamiline düzenlenecek çekler, açıkça ayırt edilebilecek biçimde bastırılır.

b) Hamiline düzenlenecek çekler için sadece bu çeklere ilişkin işlemlerin işlendiği ayrı çek hesapları açılır. Hamiline düzenlenecek çeklerde, hamiline çek defteri yapraklarının kullanılması gerekir. Çek yapraklarının üzerinde “hamiline” ibaresi matbu olarak yer alır.

c) Tacir çekleri ve tacir olmayan kişi çekleri ile hamiline düzenlenecek çekler (A), (B) ve (C) olmak üzere üçer tip olarak bastırılır. “

MADDE 2 – 5941 sayılı Çek Kanunu'nun 3 ncü maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(3) Muhatap banka, ibraz eden düzenleyici dışındaki hamile, süresinde ibraz edilen her çek yaprağı için;

a) Karşılığının hiç bulunmaması hâlinde,

1) (A) tipi çeklerde,

a. Çek bedeli bin Türk Lirası veya üzerinde ise bin Türk Lirasını,

b. Çek bedeli bin Türk Lirasının altında ise çek bedelini,

2) (B) tipi çeklerde,

a. Çek bedeli üçbin Türk Lirası veya üzerinde ise üçbin Türk Lirasını,

b. Çek bedeli üçbin Türk Lirasının altında ise çek bedelini,

3) (C) tipi çeklerde,

a. Çek bedeli beşbin Türk Lirası veya üzerinde ise beşbin Türk Lirasını,

b. Çek bedeli beşbin Türk Lirasının altında ise çek bedelini,

b) Karşılığının kısmen bulunması hâlinde,

1) (A) tipi çeklerde,

a. Çek bedeli bin Türk Lirası veya altında ise, çek bedelini aşmamak koşuluyla, kısmî karşılığı bin Türk Lirasına tamamlayacak bir miktarı,

b. Çek bedeli bin Türk Lirasının üzerinde ise, çek bedelini aşmamak koşuluyla, kısmî karşılığa ilave olarak bin Türk Lirasını,

2) (B) tipi çeklerde,

a. Çek bedeli üçbin Türk Lirası veya altında ise, çek bedelini aşmamak koşuluyla, kısmî karşılığı üçbin Türk Lirasına tamamlayacak bir miktarı,

b. Çek bedeli üçbin Türk Lirasının üzerinde ise, çek bedelini aşmamak koşuluyla, kısmî karşılığa ilave olarak üçbin Türk Lirasını,

3) (C) tipi çeklerde,

a. Çek bedeli beşbin Türk Lirası veya altında ise, çek bedelini aşmamak

koşuluyla, kısmî karşılığı beşbin Türk Lirasına tamamlayacak bir miktarı,

b. Çek bedeli beşbin Türk Lirasının üzerinde ise, çek bedelini aşmamak koşuluyla, kısmî karşılığa ilave olarak beşbin Türk Lirasını,

ödemekle yükümlüdür. Bu husus, hesap sahibi ile muhatap banka arasında çek defterinin teslimi sırasında yapılmış olan dönülemeyecek bir gayri nakdî kredi sözleşmesi hükmündedir. Bu fıkradaki miktar, Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yayımlanan fiyat endekslerindeki yıllık değişimler göz önünde tutularak Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından her yıl Ocak ayında belirlenir ve Resmî Gazete’de yayımlanır.”

MADDE 3 – 5941 sayılı Çek Kanunu’nun 5 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı

MADDE 5 – (1) Üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanunî ibraz süresi içinde ibrazında, çekle ilgili olarak karşılıksızdır işlemi yapılması durumunda, hamilin şikâyeti üzerine, karşılıksız çek düzenleyen, adına karşılıksız çek düzenlenen ve ileri düzenleme tarihli çek üzerinde yazılı tarihe göre kanunî ibraz süresi içinde ibrazında karşılığını ilgili banka hesabında bulundurmayan gerçek ve tüzel kişi hakkında, Cumhuriyet savcısının talebi üzerine, sulh ceza hâkimi tarafından, karşılıksız çıkan her bir çekle ilgili bir koruma tedbiri olarak, bir yıl süreyle çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı verilir. Bu yasağa karar verme yetkisi, çekin tahsil için bankaya ibraz edildiği veya çek hesabının açıldığı banka şubesinin bulunduğu yer ya da hesap sahibinin yahut şikâyetçinin yerleşim yerindeki hakime aittir.

(2) Birinci fıkra hükmüne göre çek karşılığını ilgili banka hesabında bulundurmamakla yükümlü olan kişi, çek hesabı sahibidir. Çek hesabı sahibinin tüzel kişi olması hâlinde, bu tüzel kişinin malî işlerini yürütmekle görevlendirilen yönetim organının üyesi, böyle bir belirleme yapılmamışsa yönetim organını oluşturan gerçek kişi veya kişiler, çek karşılığını ilgili banka hesabında bulundurmamakla yükümlüdür.

(3) Çek hesabı sahibi gerçek kişi, kendisi adına çek düzenlemek üzere bir başkasını temsilci veya vekil olarak tayin edemez. Gerçek kişinin temsilcisi veya vekili olarak çek düzenlenmesi hâlinde, bu çekten dolayı hukukî sorumluluk ve koruma tedbiri sorumluluğu çek hesabı sahibine aittir.

(4) Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı ile ilgili olarak, herhangi bir adres değişikliği bildiriminde bulunulmadığı sürece ilgilinin çek hesabı açtırırken bildirdiği adrese 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanununun 35 inci maddesine göre derhal tebligat çıkarılır. Adresin bankaya yanlış bildirilmesi veya fiilen terkedilmiş olması hâlinde de, tebligat yapılmış sayılır.

(5) Hakkında çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı verilmiş olan kişi, elindeki bütün çek yapraklarını ait olduğu bankalara iade etmekle yükümlüdür. Bu kişi adına yeni bir çek hesabı açılamaz.

(6) Hakkında çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı verilmiş olan kişi, kararın kendisine tebliğ edildiği tarihten itibaren on gün içinde, düzenlemiş bulunduğu ve henüz karşılığı tahsil edilmemiş olan çekleri, düzenleme tarihlerini, miktarlarını ve varsa lehtarlarını da göstermek suretiyle, muhatap bankaya liste hâlinde vermekle yükümlüdür.

(7) Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararına ilişkin bilgiler, güvenli elektronik imza ile imzalandıktan sonra, Adalet Bakanlığı Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına elektronik ortamda bildirilir. Bu bildirimler ile bankalara yapılacak duyurulara ilişkin esas ve usuller, Adalet Bakanlığının uygun görüşü alınarak Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından belirlenir.

(8) Koruma tedbiri olarak verilen çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararına yapılan itirazın kabulü hâlinde, bu kararla ilgili olarak da yedinci fıkradaki bildirim ve yayımlanma usulü izlenir.”

MADDE 4 – 5941 sayılı Çek Kanunu'nun 6 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Etkin pişmanlık ve yasak kararının kaldırılması

MADDE 6 – (1) Karşılıksız kalan çek bedelinin, üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanunî ibraz tarihinden itibaren işleyecek 3095 sayılı Kanuna göre ticarî işlerde temerrüt faiz oranı üzerinden hesaplanacak faizi ile birlikte tamamen ödenmesi halinde, ilgililer tarafından, kararı veren hakimden çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağının kaldırılması istenebilir. Hakimin vereceği karara itiraz edilebilir. Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağının kaldırılmasına ilişkin karar kesinleştiğinde, yasağın kaldırıldığı, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına 5 inci maddenin yedinci fıkrasındaki usullere göre bildirilir ve ilân olunur.

(2) Şikâyetten vazgeçme hâlinde de birinci fıkra hükmü uygulanır. “

MADDE 5 – 5941 sayılı Çek Kanunu'nun 7 inci maddesinin başlığı “Ceza hükümleri” olarak değiştirilmiştir.

MADDE 6 – 5941 sayılı Çek Kanunu'nun geçici 1 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 1 – (1) Bankalar, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir ay içinde, 2 nci maddeye göre yayımlanacak tebliğde belirlenen esaslara uygun olarak yeni çek defterleri bastırırlar.

(2) Bankalar, 1/7/2011 tarihine kadar müşterilerine yeni çek defterlerini verir ve ellerindeki eski çek defterlerini imha ederler.

(3) Bankaların müşterilerine verdikleri eski çek defterleriyle ilgili olarak, bankaların ödemekle yükümlü olduğu miktar konusunda 3167 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

4) 31/12/2011 tarihine kadar, üzerinde yazılı düzenleme tarihinden önce çekin ödenmek için muhatap bankaya ibrazı geçersizdir.

(5) Bu Kanunun 5 inci maddesinin yedinci fıkrası uyarınca yapılacak bildirimler, 1/7/2011 tarihine kadar yazılı ortamda yapılabilir.

(6) Bu Kanunla yürürlükten kaldırılan 3167 sayılı Kanunun 6 ncı maddesi uyarınca kurulmuş olan Bankalararası Takas Odaları Merkezi, bu Kanunun 8 inci maddesinde öngörülen tüzel kişiliği haiz sistem kuruluncaya kadar faaliyetlerine devam eder ve yeni kurulacak tüzel kişiliğe herhangi bir işleme gerek kalmaksızın devrolunur. Yeni kurulacak tüzel kişilik bu devir nedeniyle doğacak her türlü vergi, resim, harç ve fondan muaftır.”

MADDE 7 – 5941 sayılı Çek Kanunu'nun geçici 2 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 2 – (1) 3167 sayılı Kanunun 16 ncı maddesinde veya 5941 sayılı Kanunun bu kanunla yapılan değişiklikten önceki 5 inci maddesinde tanımlanan suçtan dolayı, kesinleşmiş bir hükümle mahkûm olan kişiler hakkında;

a) Hükümü veren mahkeme tarafından, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 98 ve 101 inci maddelerindeki usule göre, bu kanunla yapılan değişiklik uyarınca uyarılama kararı verilir.

b) Hakkında çek hesabı açma ve çek keşide etme yasağı verilen kişinin şikâyetçi ile belirledikleri miktarın belirli vadelerde ödenmesi hususunda anlaşmaya varmaları ve anlaşmanın bir nüshasının şikâyetçi veya yasal temsilcisi tarafından Cumhuriyet başsavcılığına veya çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağına karar veren mahkemeye ya da hakime verilmesi hâlinde, anlaşmada öngörülen süre kadar çek hesabı açma ve çek keşide etme yasağının infazının ertelenmesine karar verilir. Anlaşmaya varılmış olması, şikâyetçi bakımından şikâyetin geri alınması sonucunu doğurmaz.

c) Bu Kanunun 6 ncı maddesi hükmüne göre ödenmesi gereken miktarı belirli vadelerde ödeyeceğini taahhüt etmesi ve taahhütnamenin, kendisi veya yasal temsilcisi tarafından Cumhuriyet başsavcılığına veya çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağına karar veren mahkemeye ya da hakime verilmesi hâlinde, anlaşma aranmaksızın, taahhütnamede belirtilen süre kadar, çek düzenleme ve çek hesabı

açma yasağının infazının ertelenmesine karar verilir. Bu durumda, ödeme süresi, taahhütnamenin yapıldığı tarihten itibaren iki yılı geçemez. Taahhütnamede yer alacak birinci yıl taksidi, borcun üçte birinden az olamaz. Taahhütnamenin bir örneği alacaklıya gönderilir.

(2) Birinci fıkrada yazılı anlaşma veya taahhütnamenin en geç 1/4/2011 tarihine kadar düzenlenmiş ve mercilerine verilmiş olması şarttır. Birinci fıkranın (b) bendinden yararlanan kişi, taahhütnamede belirttiği süre içinde şikâyetçi ile anlaşmaya varması ve bu anlaşmanın bir nüshasının şikâyetçi veya yasal temsilcisi tarafından mercilerine verilmiş olması hâlinde, aynı fıkranın (a) bendi hükmünden yararlanır.

(3) Anlaşmanın gereği gibi ifa edilmiş veya bu Kanunun 6 ncı maddesi hükmüne göre ödenmesi gereken miktarın ödenmiş olması hâlinde; çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağının kaldırılmasına karar verilir.

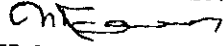
(4) Şikâyetçinin başvurusu üzerine, anlaşma veya taahhüde uyulmadığının tespiti hâlinde, çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağının infazının devamına karar verilir. "

Yürürlük

MADDE 8 – (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 9 – (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

ASLI GİBİDİR

Habip KOCAMAN
Kanunlar ve Kararlar
Müdürü

